

***Massjukiella ucrainica* – рідкісний для півдня України ксанторіоїдний соредіозний лишайник з урбанізованих ландшафтів**

ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ КЛИМЕНКО
ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ ХОДОСОВЦЕВ

KLYMENKO V.M., KHODOSOVTSSEV A.YE. (2014). *Massjukiella ucrainica* is rare for southern Ukraine xanthorioid soredious lichen from urbanized landscapes. *Chornomors'k. bot. z.*, **10** (2): 246-248. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/9.

The ecological peculiarities of the rare for southern Ukraine lichens *Massjukiella ucrainica* collected from urbanized landscapes are provided.

Key words: ecology, Massjukiella, Kherson

КЛИМЕНКО В.М., ХОДОСОВЦЕВ А.Е. (2014). *Massjukiella ucrainica* – рідкісний для півдня України ксанторіоїдний соредіозний лишайник з урбанізованих ландшафтів. *Чорноморськ. бот. ж.*, **10** (2): 246-248. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/9.

Наводяться екологічні особливості рідкісного для півдня України ксанторіоїдного лишайника *Massjukiella ucrainica*.

Ключові слова: екологія, Massjukiella, Херсон

КЛИМЕНКО В.Н., ХОДОСОВЦЕВ А.Е. (2010). *Massjukiella ucrainica* – редкий для юга Украины ксанториоидный соредиозный лишайник из урбанизированных ландшафтов. *Черноморск. бот. ж.*, **10** (2): 246-248. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/9.

Приводятся экологические особенности редкого для юга Украины ксанториоидного лишайника *Massjukiella ucrainica*.

Ключові слова: екологія, Massjukiella, Херсон

Проводячи практичне заняття з курсу «Фітоіндикація» для студентів-магістрів Херсонського державного університету неподалік від головного корпусу університету, нами було обстежено дерево тополі на предмет видового складу лишайників. Несподівано цікавою була знахідка кількох дрібних сланей соредіозного ксанторіоїдного лишайника, який в лабораторії був визначений як *Massjukiella ucrainica*. Знахідка є рідкісною в степовій зоні і вперше наводиться для Херсонської області. Нижче наводимо екологічні особливості знайденого таксону.

Матеріали та методи досліджень

Матеріалами для роботи стали зразки лишайників, які відбирались та визначались за загальноприйнятою методикою [KONDRATYUK, 2008]. Об'єм роду приймаємо за FEDORENKO et al. [2012]. Гербарні зразки зберігаються в ліхенологічному гербарії Херсонського державного університету.

Результати досліджень

MASSJUKIELLA UCRAINICA (S.Y. Kondr.) S.Y. Kondratyuk, N.M. Fedorenko, S.Stenroos, I.Kärnefelt, I.A.Elix, I.S.Hur et A.Thell, in Fedorenko N.M. et al., *Biblot. Lichenol.*, **108**: 61 (2012).

Опис. KONDRATYUK, 1997, 2004.

Екологічні особливості. Лишайник був знайдений на корі *Populus alba* (діаметр стовбура біля 1 м) на висоті біля 2 метрів. Він представлений кількома розсіяними

сланцями, кожна з яких 1-2 мм завширшки. Враховуючи те, що форофіт є модельним для щорічного відпрацювання навичок ліхеноіндикаційних досліджень, можна стверджувати, що лишайник на ньому з'явився між 2013 та 2014 роками. Асоційованими видами є *Phaeophyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Ph. nigricans* (Flörke) Moberg, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Olivier, *Calogaya lobulata* (Flörke) Frödén, Arup & Søchting, *Rinodina pityrea* Ropin & H. Mayrhofer, *Candelariella aurella* (Hoffm.) Zahlbr., *Lecanora hagenii* (Ach.) Ach. Дерево знаходиться в 5 метрах від асфальтового покриття площі ім. І. Мозгового і вкрито тонким шаром пилу. За межами цього локалітету лишайник відмічався при основі старих дерев (*Ulmus*, *Salix*, *Quercus*), а також на природних (сланці) та антропогенних (черепиця) кам'янистих субстратах. Типові зразки відібрані у м. Чернігові при основі старого *Quercus pubescens* [KONDRATYUK, 1997]. З приводу на це можна припустити, що лишайник є токситолерантним до пилового (карбонатного) забруднення. За класифікацією Ю. ХОДОСОВЦЕВОЇ [2011] його можна віднести до індикаторів низької якості повітря.

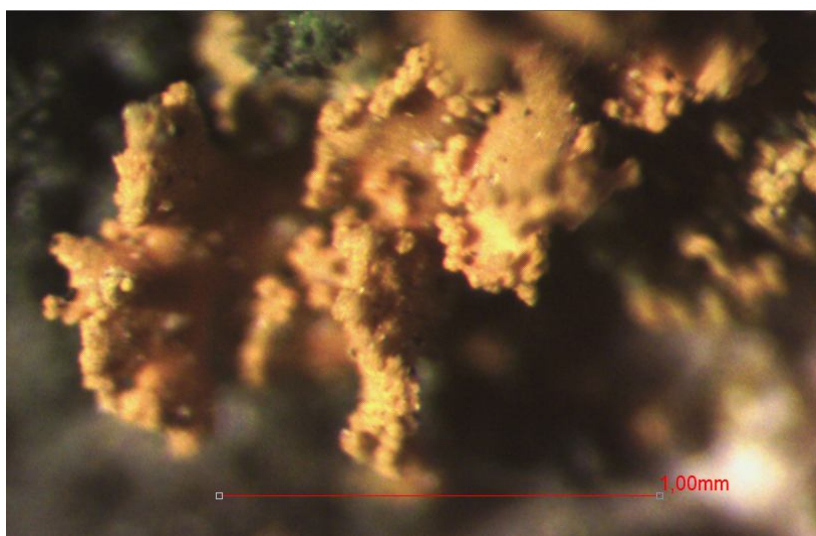

Рис. 1. Зовнішній вигляд *Massukiella ucrainica*.

Fig. 1. Habitus of *Massukiella ucrainica*.

Місцезнаходження. Україна. м. Херсон, площа ім. І. Мозгового, на *Populus alba*, 8.04.2014, В. Клименко, А. Ходосовцев (КНЕР).

Поширення в Україні. Був відомий з Чернігівської, Закарпатської [KONDRATYUK et al., 1998] та Луганської [NADEYNA, 2006] областей.

Примітки. Північноєвропейська ліхенологічна школа приймає вид в рамках роду *Polyscaulionia* [ARUP, SØCHTING, FRÖDÉN, 2013].

References

- ARUP U., SØCHTING U., FRÖDÉN P. (2013). A new taxonomy of the family Teloschistaceae. *Nord. Journal of Botany*, **31**: 16-83.
- FEDORENKO N.M., STENROOS S., THELL A., KÄRNEFELT I., ELIX I.A., HUR I.S., KONDRATYUK S.F. (2012). Molecular phylogeny of xanthorioid lichens (Teloschistaceae, Ascomycota) with notes on their morphology. *Bibliot. Lichenol.*, **108**: 45-64.
- KHODOSOVTSOVA YU.A. (2011). Lyshainyky yak indykatory yakosti atmosferneho povitria urbanizovanykh landshaftiv Yaltynskoho amfiteatru. *Biologichni systemy*, **2** (3): 63-68. [ХОДОСОВЦЕВА Ю.А. (2011). Лишайники як індикатори якості атмосферного повітря урбанізованих ландшафтів Ялтинського амфітеатру. *Біологічні системи*, **2** (3): 63-68]
- KONDRATYUK S.YA. (1997). Notes on *Xanthoria* Th.Fr. III. Two new species of the *Xanthoria candelaria* group. *Lichenologist*, **29** (5): 431-440.

- KONDRATYUK S.YA. (2004). Rid *Xanthoria* Th.Fr. V kn.: Opredelitel lishainikov Rossii. **9**: 302-323. [КОНДРАТЮК С.Я. (2004). Рід *Xanthoria* Th.Fr. В кн.: Определитель лишайников России. **9**: 302-323]
- KONDRATYUK S.YA. (2008). Indykatsiia stanu navkolyshnoho seredovyscha Ukrayiny za dopomohoiu lyshainykyv. K.: Naukova dumka. 335 p. [КОНДРАТЮК С.Я. (2008). Індикація стану навколишнього середовища України за допомогою лишайників. К.: Наукова думка. 335 с.]
- KONDRATYUK S.YA., KHODOSOVTSSEV A.YE., ZELENKO S.D. (1998). The second checklist of lichen forming, lichenicolous and allied fungi of Ukraine. Kiev: Phytosociocentre. 180 p.
- NADYEINA O.V. (2006). Novi znakhidky lyshainykyv na Donetskomu kriazhi / O.V. Nadyeina. *Ukr. botan. zhurn.*, **63** (2): 203-209. [НАДЄІНА О.В. (2006). Нові знахідки лишайників на Донецькому кряжі / О.В. Надєїна. *Укр. ботан. журн.*, **63** (2): 203-209]
- ROMS O.H., OKSNER A.M. (1993). Rid 151. Ksantoriya – *Xanthoria* (Fr.) Th. Fr. V kn.: A.M. Oksner «Flora lyshainykyv Ukrayiny»: 490-504. [РОМС О.Г., ОКСНЕР А.М. (1993). Рід 151. Ксанторія – *Xanthoria* (Fr.) Th. Fr. В кн.: А.М. Окснер «Флора лишайників України»: 490-504]

Рекомендує до друку
М.Ф. Бойко

Отримано 05.04.2014

Адреса авторів:

В. М. Клименко
О. Є. Ходосовцев
Херсонський державний університет
вул. 40 років Жовтня, 27
Херсон, 73000
Україна
e-mail: khodosovtsev@i.ua

Authors' address:

V. M. Klymenko
A. Ye. Khodosovtsev
Kherson State University
27, 40 Rokiv Zhovtnya st.
Kherson, 73000
Ukraine
e-mail: khodosovtsev@i.ua